

sacramentis ad Gualterium Leonensis monasterii abbatem, quo in libro auctor meminit alterius opusculi sui contra Ugonem schismaticum. Sed et ante Mabillonium Petrus Maria Campius in *Historia Eccles. Placentinæ ad annum 1044 et 1087, plura attulit de Bonizone prælaudato, atque inter cætera monuit se Romæ vidisse illius librum De ecclesiasticis sacramentis. Igitur opusculum istud, quod e ms. codice Ambrosianæ bibliothecæ olim ego hausit, ad Gualterium Leonensis monasterii non abbatem, sed priorem, scriptum, hic additum volo.*

INCIPIT LIBELLUS DE SACRAMENTIS A ^{or Bonizo Placentinus, &c.} BONIZONE EDITUS

AD GUALTERIUM LEONENSIS COENOBII MONACHUM ET PRIOREM MISSUS.

Sancta et universalis mater Ecclesia, uni viro ^A conjuncta Christo, quia non ambulat in umbra, sed Dei gratia certa jam fruitur re, multa non recipit sacramenta. Habet tamen pauca, duo ab ipso Domino tradita, quædam vero ab apostolis instituta. Præceptum enim baptizandi, et qualiter baptizandis, quo in novum renascitur hominem, et sine quo, teste Veritate, nemo intrabit in regnum cælorum, dari debeat baptismus, post resurrectionem apostolis a Domino traditum in Evangelio secundum Matthæum legimus in hunc modum: *Ita, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti (Matth. xxviii, 19)*: ut doctrina antecedit baptismum, scilicet ut ante doceatur credere qui baptizandus est, quam baptizetur; quia sicut fides sine operibus mortua est (*Jac. ii, 17*), ita et opera, si non sunt ex fide, nihil prosunt. Quod in parvulis quidem non observatur, quia per fidem parentum, et eorum a quibus suscipiuntur in sacro baptismate, salvari creduntur. Ita tamen ut cum ad intelligibilem ætatem pervenerint, non solum doceantur, quid in corde debeant credere, sed etiam quid in opere observare. Et licet ante Dominicam Passionem Christi legamus baptizasse discipulos, tamen quia nondum erat immolatus Agnus, qui venerat tollere peccata mundi, hujusmodi suscipientibus paradisi non reserabat introitum, et non poterant in novum resurgere hominem, qui consepti non erant Christo per baptismum in mortem (*Rom. vi, 4*). Cæterum licet talibus regni cælestis per hujusmodi baptismum non aperiebatur janua, non tamen omnino erat supervacaneus. Tantum enim proderat ille baptismus, quantum exorcismus et catechizatio prosunt baptizandis. Nec quemquam moveat quod baptismus talis dicitur Christi in Evangelio. Nam et fides, qua imbuuntur catechumeni, et dicitur Christi, et est. Sine perceptione tamen baptismi non salvat catechumenos. Enimvero licet post resurrectionem, et præceptum baptizandi et modum apostolos legamus a Domino suscepisse, non tamen legimus eos baptizasse, nisi post adventum sancti Spiritus Paracliti. In die enim sancto Pentecostes cum apostoli linguis loquerentur omnium gentium, Judeis eos musto plenos esse concrepantibus (*Act. ii, 1*), Petrus Jobelis prophetia falsa profari perfidos demonstravit, et Davidico testimonio evangelizans illis Jesum mortis solutis doloribus surrexisse, compunctos

et Filii et Spiritus sancti baptizavit. Quapropter a Romanis pontificibus definitum est ut, sicut infirmis, et morte periclitantibus, et obsidione positis, et in naufragio et in cæteris periculis, ne sine gratia baptismi pereant, omni tempore subveniendum; sic sanis et incolumibus in sancto tantum Sabbato Paschæ, et Sabbato Pentecostes subveniendum est. Præterea si quando vel hæreticorum vesania, vel stultorum sacerdotum ignorantia, una ex tribus in baptismo fuerit innominata personæ, non erit ratum baptismum, nec dici poterit iteratum, quod constat non recte factum. Quod etiam in Actibus apostolorum fecisse legimus Paulum de his qui baptismate baptizati erant Joannis. Nam quia Spiritum sanctum nondum, si esset, cognoverant, iterum baptizantur, ino vero verum suscipiunt baptismum. Oportet enim, ut qui filii debent esse adoptionis, eo renascantur Spiritu, quo Dominicus homo in virginali utero conceptus est. Gratia enim Dei renascimur. Et quia una est Patris et Filii et Spiritus sancti deitas, una voluntas, una procul dubio est operatio. Hæc de sacramento baptismi nunc breviter me dixisse sufficiat. Nunc vero ad eucharistiæ transeamus sacramentum.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

Ultimo phase cum apostolis a Domino celebrato, de quo secundum Lucam habes Dominum dixisse: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et, accepto calice, gratias egit et dixit: Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat (Luc. xxii, 15)*. Abolito igitur veteris legis sacramento, spretisque carnalibus Judaicæ plebis cærimoniis, quæ vetus nomine in hoc loco designatur, protinus Novi Testamenti sacramentum, et ritum celebrandi, accipiens panem, commendavit apostolis, dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam cœnavit, dicens: Hic est calix novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur (Matth. xxvi, 26)*. Verum post Dominicam resurrectionem Christo cum apostolis sæpius manducante et bibente et colloquente, non oportebat apostolis, gaudiq̄ resurre-

ctionis repletos sacramentum in commemoratione Dominicæ Passionis celebrare. Quid enim piscis assus post resurrectionem a Christo manducatus, et discipulis traditus, nisi Christum passum designabat? Cum eodem panem et piscem suprapositum prunis edebant, et ipsum eundem in sacramento panis et piscis et favi mellis manducabant? Post adventum vero in discipulos sancti Spiritus Paracliti cum invidia multitudinis credentium esset cor unum et anima una (Act. iv, 32). In Actibus apostolorum legitur apostolos fregisse panes in domibus et circa domos in commemorationem Dominicæ Passionis, et populos credentium communicasse. Nec multopere curabant utrum panis esset azymus vel fermentatus. Postea vero, Christiana pullulante religione, discipulis in orbe terrarum dispersis, et maxime cum Vas electionis, prædicata Damasco et Arabia, incipiens ab Hierosolymis usque ad Illyricum, et usque in Hispanias et in insulas interjacentes seminasset Evangelium, cœperunt Ecclesiæ in una Sabbati ad audiendum verbum Dei in loco, quo poterant, convenire: et post prædicationes, imo vero collationes, panem et simpliciter tantum vino in mensa, sive lignea, sive ex lapidibus constructa, super imposito, obsecrationibus et orationibus nec non et postulationibus, quam usque hodie in sancto Parasceve Ecclesia decantat, a sacerdote super eucharistia rite celebratis, Dominica oratione lenta voce, ut a circumstantibus vix possit audiri, decantata, populus in commemoratione Dominicæ Passionis secundum Dominicam traditionem communicabat, et hoc in plerisque Ecclesiis a jejuniis. In aliquibus vero in exemplum Dominicæ cœnæ sicut a cœnatis. Quod etiam usque ad beati Augustini tempora durasse, ipso docente in epistola, quam scribit ad Januarium episcopum de cœna Domini, ita esse cognovimus. Beatus vero Paulus apostolus, magister gentium, dum Timotheum ad regimen instrueret episcopale, inter cætera sic ait: *Obsecro primum fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro regibus, et his qui in sublimitate sunt positi, ut quietam vitam agamus (I Tim. ii, 1)*, etc. Et hunc ritum sacramentorum ab apostolis celebratum, et Ecclesiis traditum, beatus Cirlestinus Romanus episcopus in decretali sua epistola Africanis episcopis missa, cum de gratia Dei disputaret, inter cætera sic ait: *Obsecrationem quoque sacerdotalium sacramentorum recipimus, quæ ab apostolis tradita, in toto mundo, atque in omni catholica Ecclesia uniformiter celebratur, ut legem credendi statuat lex supplicandi. Cum enim sanctarum plebium sacerdotes mandata sibi legatione fungantur, apud divinam clementiam humani generis agunt causam, et tota secum Ecclesia congemiscente postulant et precantur, ut infidelibus donetur fides, ut idololatræ ab impietatis suæ liberentur erroribus, ut Judæis ablato cordis velamine lux veritatis appareat, ut hæretici catholicæ fidei perceptione resipiscant, ut schismatici spiritum reditivæ charitatis accipiant, ut lapsis penitentiam*

A remedia conferantur, utque catechumenis ad regenerationis sacramenta perductis cœlestis misericordiam aula reseretur. Hæc ab apostolis ita celebrata, et Ecclesiis tradita, et beati Pauli apostoli traditione instrui, et beati Cœlestini Romani pontificis ita edocemur epistola. Superest nunc qualiter hæc nostræ quæ in occidentali missa celebrantur climate, institutio celebrari debeat, et a quibus auctoribus sumpserit exordium, me scribere. Tu vero pro nobis orare non differas, ut Dominus gratia sua, carbone de alteri forcipe sublato, mea dignetur purgare labia. Quis enim ego sum, qui tanta possim enucleare mysteria? Sed et in spinis locutus est Dominus. Et utinam, o bone Jesu, meos non horrescas vepres, qui tollis peccata mundi!

B Post beati Petri apostolorum principis inclytum martyrium quod uno eodemque die cum beato Paulo doctore gentium sub Nerone Cæsare suscipiens, gloriosam Romanam fecit Ecclesiam, Clemens natione Romanus Romanum suscepit pontificatum. Qualiter vero primus sit per electionem Petri, et tertius in gradu, si quis gnarus esse voluerit, legat *Librum* quem scripsi in *Ugonem schismaticum*, et ibi inveniet ad plenum dilucidatum. Hic vero Spiritu Dei plenus, intuens ne solennes, quas superius diximus, orationes sæpius auribus populorum recitatae vilescerent, et, quod plus est, ne forte ab ethnicis memoriæ commendatæ in compitis et in plateis, in theatris et in delubris idolorum recitarentur, ob reverentiam apostolorum uno die, in sancto scilicet Parasceve, secundum præteritum morem præcepit celebrari. Ipse vero canonem instituit, qui per annum totum super eucharistiam recitaretur secreta, ut qui tanto secretus, tanto avidius tantoque reverentius a populo susciperetur. Hic idem in Dominicis diebus in loco, qui inveniri poterat, opportuno populum instituit credentium convocari, dataque collecta, quam obsecrationem dicit beatus Augustinus, lectoque a populo Evangelio, post prædicationem imponi super mensam panem, et simpliciter tantum vinum præcepit. Obsecrationibus quoque secreta super oblationem decantatis a sacerdote salutari populum in hunc modum: *Dominus vobiscum*; quo respondente: *Et cum spiritu tuo*, iterum admoneri ut sursum habeat cor, ut quæ sursum sunt, cogitet, non quæ super terram instituit. Quo respondente se habere ad Deum, ad agendas Deo gratias eundem protinus invitet populum. Quo respondente: *Dignum et justum esse*, Deo gratias agere, illico sic incipiat dicens: *Vere dignum et justum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte Pater omnipotens æterne Deus, per Christum Dominum nostrum: per quem majestatem tuam laudant angeli, adorant dominationes, tremunt potestates; cœli, cœlorumque virtutes, ac beata seraphim socia exultatione concelebrant. Cum quibus et nostras voces ut admitti jubeas deprecamur, supplici confessione dicentes. Cumque ab omni Ecclesia: Sanctus,*

sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt caeli et terra gloria tua; Osanna in excelsis. Benedictus, qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis, fuerit decantatum, illico canonem, quem beatus Augustinus orationem vocat, super eucharistiam secrete recitari instituit in hunc modum: *Te igitur, clementissime Deus,* etc. (57) *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et cunctæ familiæ tuæ, quæsumus, ut placatus accipias per Christum Dominum. Quam oblationem tu, Deus, in omnibus, quæsumus, benedictam, ascriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus et sanguis fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi. Super quæ propitio ac sereno vultu,* etc. (58) *Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas, sanctificas, vivificas, benedixisti, et præstas nobis; per ipsum, et cum ipso et in ipso,* etc. His ita perfectis, Dominica secrete finita oratione, invitato populo ad benedictionem, instituit supra populum dari benedictiones, quas beatus Augustinus nominat Postulationes; et particula panis intus posita in calice communicabant, qui volebant. Et sic finita erat missa.

Hoc modo Anacletus, qui Clementi successit in pontificatum, et Evaristus Anacleti successor, missas celebrare. Beatus vero Alexander Evaristi successor memoriam passionis Christi addidit in canone ab eo loco, ubi sic incipit: *Qui pridie quam pateretur,* usque ad: *Supra quæ propitio ac sereno vultu.* Instituit præterea ut panis tantum azymus offerretur: nam ante indifferenter et fermentatus et azymus offerebatur. Præcepit etiam ut in sacrificio aqua vino misceretur. Et hoc tantum in missarum solemnibus supradicto, per omnia beati Clementis instituta secutus, quem Sixtus ejus successor per omnia imitatus est. Telesphorus vero Sixti successor hymnum angelicum in missarum solemnibus addidit decantandum. Quod etiam Telesphorus, Iginus et Pius, Agnitus et Soter, Leuterius et Victor, Zephirinus et Calixtus, Urbanus et Pontianus, Anterus et Fabianus, Cornelius et Lucius, Stephanus et Dionysius nihil addentes in canone, azyma offerentes, et aquam in sacrificio vino miscentes secundum institutum Alexandri papæ, missas celebrare. Felix vero, Dionysii successor, instituit ut nomina martyrum, uti apostolorum, recitarentur in canone. Addidit etiam in canone ab eo loco, ubi sic incipit: *Nobis quoque peccatoribus,* usque: *Per quem hæc, Domine, semper bona creas.* Præcepit etiam ut supra sepulcra martyrum et super Reliquias missæ cantarentur. Quod beatus Augustinus in tractatu super Joannem laudet bene factum, ut memoria passionis martyrum passioni Christi misceatur. Post hunc Marcus et Eutychianus, Gaius, et Marcellinus, et Eusebius, Melciades et Silvester, Marcus et Julius, Liberius et Felix,

A Damasus, et Siricus, et Anastasius, nihil addentes in missarum officio, missas secundum ritum anteriorum suorum celebrare. Innocentius vero, Anastasii successor, finita Dominica oratione, antequam particula panis poneretur in calice, pacem populo alta voce annuntiari, et inter missarum solemnium dari instituit, populo jam ante Dominicam orationem ab episcopo vel a sacerdote benedicto. Quo ritu Zosimus et Celestinus, Sixtus et Primus quo missas celebraverunt. Primus vero Leo, finito Evangelio, symbolum ab omni populo instituit decantandum. Hilarius vero, Leonis successor, et Simplicius, Felix et Gelasius, qui Librum collectarum fecit, quem postea beatus Gregorius correxit, Anastasius et Simmachus, Ormisda et Joannes, Felix, Bonifacius, Agabitus et Silverius, Vigilus et Pelagius, Joannes et Benedictus, et Pelagius, beati Gregorii prædecessor, missas secundum traditionem anteriorem suorum nihil addentes celebrare. Beatus vero Gregorius primus in Romana Ecclesia instituit ut antiphona, quæ vocatur *Introitus*, ad mulcendum audientium animos decantaretur, et hoc a Mediolanensi habuit Ecclesia. Deinde *Kyrie eleison* a clero novies decantari, et post *Apostolum, Graduale et Alleluia*, excepto a Septuagesima usque ad Pascha: in quo tempore tractus cantari constituit. Lectorum Evangelio dum oblationes offeruntur, *Offertorium*, decantari instituit. Addidit præterea in canone: *Diesque nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripias, et in electorum tuorum jubæas grege numerari, per Christum Dominum nostrum.* Addidit etiam: *Præceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati, audemus dicere: Pater noster,* etc. Et constituit ut hoc cum Dominica oratione super eucharistiam alta voce a sacerdote decantaretur, ut sequens oratio, quæ sic incipit: *Libera nos Domine, ab omnibus malis:* quæ ante eum alta voce decantabatur, secrete diceretur. Et post fractionem eucharistiæ postquam communicaverint antiphonam, quam vocat *Post-communicationem*, decantari instituit. Et post susceptam eucharistiam, gratiarum actionibus Deo oblatis, postulationes, quæ a beato Clemente usque ad sua tempora supra populum dabantur, antequam pax Domini diceretur, finitis *Post-communicationibus*, supra populum dari instituit. Nam antea potitus sacerdotali benedictione populis quasi securus abibat, et ad gratiarum actiones Deo reddendam non intererat. Sergius vero Romanus episcopus, qui a beato Hieronymo (59) vigesimus fuit, *Agnus Dei* instituit inter missarum solemnium, sicut hodie fit, decantari.

De sale et ejus virtute.

Veniam nunc ad sacramenta ab apostolis instituta. Et primum de sacramento salis, Deo adjuvante, dicere incipiam. In Veteri Testamento omne sacrificium sale aspergebatur. Sal enim discretio-

(57) Sequitur canon apostolorum. Ibi fit mentio usque ad sanctum Thaddæum inclusive, neque aliorum fit mentio.

(58) Neque adsunt consecrationis verba

(59) Legendum *Gregorio*.

nem, quæ magistra est virtutum, significat, sine qua A et quæ videtur virtus, est vitium. Sale enim fetor morbida carnis aboletur, et viscera sale condita in multam servantur ætatem. In Evangelio habes, Dominum dixisse apostolis: *Habete salem in vobis (Marc. ix, 49)*. Et in alio loco ad eosdem apostolos dixisse: *Vos estis sal terræ (Matth. v, 13)*. Sed uniformiter in universa definitum est Ecclesia. Cum quis ad catechizandum accesserit, petit exsufflationem sacerdotis, qua spiritus immundus expellitur; sal per manus accipiat sacerdotis, dicente eodem: *Accipe sal sapientiæ, quod proficiet tibi in vitam æternam*: non quod vita æterna donetur catechumenis, sed quia sal sacramentum est fidei, quæ per dilectionem operatur, et baptizatos perducit ad vitam æternam. In plerisque vero Ecclesiis sal semel B datur catechumenis; in quibusdam vero omnibus scrutiniis.

De triplici oleo, et ejus virtutibus.

Transendum nunc est ad olei sacramentum, quod trifarie dividitur. Est enim oleum chrismale, cujus consignatione septiformis gratia sancti datur Spiritus. Est et oleum exorcizatum, quo ununtur catechumeni ad effugandum inimicum. Est et oleum infirmorum ad sanitatem corporis et animæ præparatum. Habet etiam oleum hoc proprium, ut mixtum aliis liquoribus supernatet omnia liquamina, et non misceatur. Et significat veritatem, quæ sursum tendit, et de sursum est, et non misceatur mendacio. Præterea et ad illuminandum liquor est idoneus. Non enim tantum accensus illuminat, verum etiam tenebræ noctis tempore projectus in mari aquas illuminat. Habet oleum etiam hoc proprium: illuminat, nutrit, vulnera curat, tumores deprimit, febres extinguit, calores repellit. Legimus etiam ad Noe rediisse columbam ad vesperam, ramum olivæ portasse in ore, ex quo cognovit pacem redditam esse in terris humani generis propagator. Intellexit enim vir Spiritu sancto plenus a vesperascente mundo per avem, quæ caret felle, per quam Spiritus sanctus designatur, per olivæ sacramentum genus humanum sanguine Christi Deo Patri reconciliandum; et licet non visibili sed invisibili præ consortibus suis oleo unctus sit Christus, Christus tamen *Unctus* interpretatur. A Christo Christiani D vocamur, *populus acquisitionis, gens sancta (I Petr. ii, 9)*, et ut in Epistola sua dicit Cephæ, *regale sacerdotium (Ibid.)*. Antiquitus enim reges tantum et sacerdotes et prophætæ chrisimali ungebantur oleo. In Novo vero Testamento omnes per baptismum renati oleo sanctificantur invisibili, et ununtur visibili: licet in primitiva Ecclesia, quæ in Judæa post Dominicam Ascensionem pullulavit, datum fuisse non legimus. Cæterum in primitiva Ecclesia, quæ in Judæa cœpit, credentes non Christianos nominari, sed Nazarenos, in Actibus apostolorum satis aperte Vas electionis ad Feicem præsidem declarat, dicens: *De secla autem Nazarenorum, supra qua accusor, sic Deo meo deservio, ut paternis*

non obvium traditionibus. In Antiochia vero ad evitandam ironiam Judæorum, nomen Christianorum primitus exortum est. Et hoc sacramento ab apostolis, antequam dividerentur, instituto baptizatis, et in Christo renatis per apostolos et eorum successores episcopos, ut tutorem haberent Paracletum per manus impositionem, et per chrisimalis olei insignitionem cœpit Spiritus sancti orando donari chrisma. Quia vero oleum infirmorum ab apostolis institutum testatur Jacobus apostolus dicens: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, ut orent super eum, ungentes eum oleo sanctificato. Et oratio fidei salvabit infirmum; et si in peccatis fuerit, remittentur ei (Jac. v, 14)*. Hoc omni tempore inter missarum solemnias a presbyteris in eo loco, ubi sic B legitur: *Per quem hæc omnia bona creas, solebat consecrari.* Nunc vero a solis episcopis in eodem loco missæ in Cœna Domini consecratur. Oleum vero chrismale odoriferi balsami recipit commixtionem. Oleum enim misericordiæ et veritatis et luminis sic odorem suum longe lateque habet dispergere, ut ex bonis operibus a videntibus honorificetur Pater noster, qui in cœlis est, et qui non consentiunt veritati, non habeant unde detrahant religioni. Beatus vero Anacletus Clementis successor in epistola sua Decretali dicit: *Episcopum minus quam a tribus non posse consecrari.* Et hoc exemplo Jacobi Hierosolymitani comprobatur episcopi, qui a Petro et Joanne et Jacobo ordinatus est, et hoc in C Dominicis diebus. Dicit etiam caput episcopi debere chrismate perungi, ut principale nostrum, qui est mens, Spiritu sancto delibuta secundum Dei imaginem vivat et sapiat et conformetur, et ut manus ejusdem, per quas opera designantur, chrismate perungantur, ut possit audire a consecrante: *Quæcunque benedixeris, sint benedicta, et quæcunque consecraveris, sint consecrata.* Hæc sunt manus, quæ chrisma conficiunt, cujus unctione ad invocationem episcopi septiformis gratia super baptizatos sancti Spiritus effunditur. Et quæ eodem chrismate manus perungunt sacerdotis, eisque potestatem tribuunt baptizare et prædicare, et missas tam pro vivis quam pro defunctis decantare. Consecrationes vero ecclesiarum et altarium a beato Silvestro in ecclesiasticis historiis sumpsisse legimus exordium. Nam antea licet oratoria essent, in quibus Dei populus conveniebat, non tamen altaria vel ecclesias, paganorum sæviente procella audebant publice habere consecratas, sed in cryptis et cœmeteriis et in domibus occulte missas celebrabant. Postquam vero Constantinus Christianæ se subiecit religioni, in palatio suo Lateranensi ecclesiam in honore Salvatoris ædificavit, et ut imago Salvatoris publice depingeretur in parietibus, et imago Jovis ex alto dejiceretur, et ut templa clauderentur, et ecclesiæ publice ædificarentur, instituit. Et ex illo tempore cœperunt mensæ altarium lapideæ chrismate perungi in similitudinem lapidis illius, quem crexit Jacob in titulum, qui Christum designabat, *qui est lapis angularis (Ephes.*

11, 20), qui fecit utraque unum (*Ibid.*, 14). Sunt præ-
 terea et alia sacramenta, quibus nunc utitur Ecclesia
 Dominico exemplo, quamvis non tradito præcepto,
 ut est exsufflatio in exorcismis, efflatio in catechu-
 menis, et manus impositio, qua baptizatis consi-
 gnando sanctus datur Spiritus, et qua reconcilian-

tur peccatores matri Ecclesiæ, et qua episcopis et
 sacerdotibus et levitis virtus traditur ministerii.

Explicit libellus de sacramentis a Bonizone Su-
 trino episcopo editus, ad Gualterium Leonensis
 cœnobii monachum et priorem missus.

IN FRAGMENTUM SUBSEQUENS ADMONITIO.

(*Mal, Spicil. Rom. VI, 273.*)

*Exstat in miscello Vaticano codice epitome quedam historica Romanorum pontificum, quam Bonizo Sutr-
 nus episcopus Collectionis suæ canonicæ adhuc ineditæ libro quarto præposuit. Ea sane brevissima est,
 et quidem usque ad Siricium laciniis etiam ex Pseudo-Isidorianis sumptis passim interserit. Satis igitur,
 mihi sit epitomes hujus partem tantummodo post Siricium hic proferre. Quin adeo cum ventum erit ad Adria-
 num primum, Bonizonis textum haud jam e prædicto codice hauriam, sed ab ineditis Albini scholaris Col-
 lectionis, qui in postrema operis parte describit ex Bonizonis libro incognito DE VITA CHRISTIANA reliquo-
 rum pontificum notitiam usque ad Urbanum II, in quo reapse Bonizo desinebat. Porro ex prædicto Albino
 alia alibi edidurus sum.*

HISTORIÆ PONTIFICIÆ FRAGMENTUM

EX BONIZONE SUTRINO.

Dicerem quidem de Anastasio, et de Innocentio ^B ut
 qui Sabbato præcepit jejunandum, et pacem intra
 missarum solemnias dari. Et de Zosimo natione
 Græco, qui cereum in Sabbato sancto præcepit in
 omnibus titulis benedici. Et de Bonifacio, qui mo-
 nachabus et diaconissis interdixit ne sancta vasa
 vel pallas altaris tangerent. Et de Coelestino qui
 constituit ut psalmi David cum numero antiphonatum
 cantarentur ante canonem, nam antea evangelium
 tantum et epistolæ legebantur. Et de Xysto qui
 ecclesiam quæ dicitur ad Præsepe, et hodie vocatur
 Major Ecclesia, in monte Livio (60) ædificavit. Et de
 magno Leone, et de Hilario natione Sarde, et de
 Simplicio Tiburtino, et de Felice episcopo. Et de
 Gelasio scholastico doctore mirifico, qui Gelasia-
 num codicem composuit, et hymnos et tractatus ^C
 fecit, ut beatus Ambrosius, et declaravit quot libri
 recipi debeant in Ecclesia, quive contemni, et quo
 tempore ordinationes sacerdotum cæterorumque
 ordinum fieri debeant. Et de Anastasio ejus succes-
 sore, et de Symmacho Sarde qui constituit omni-
 bus Dominicis diebus et natalitiis apostolorum
 hymnum angelicum decantari. Et de Hormisda
 magnæ vitæ et meriti, et de Joanne, ejus succes-
 sore, et de Felice, et de Bonifacio qui constitutum
 fecit ut non fieret electio Romani pontificis, nisi
 post tertium depositionis ejus diem. Et de Joanne,
 ejus successore, et de Agapito, et de Silverio qui
 primus post beati Silvestri tempora, sine imperiali
 assensu, Gothorum manu est ordinatus episcopus.
 Et de Vigilio, et de Pelagio episcopo qui præcepit

ut schismatici episcopi per sæculares potestates
 comprimerentur. Et de Johanne ejus successore,
 et de Benedicto, et de Pelagio prædecessore Gre-
 gorii qui novem præfationes tradidit Ecclesiæ ante
 canonem decantandas; si mei esset præpositi, seri-
 tum Romanos pontifices insinuare.

De beato Gregorio silendum non arbitror, a quo
 liber Sacramentorum editus est, et Antiphonarius
 tam diurnus quam nocturnus, et tractatus in Eze-
 chielem, et Homiliæ xi in Evangelia, et in Job mo-
 raliter et allegorice et ad historiam compendio di-
 gestans, et Dialogorum liber, et pastoralis Cura,
 Johanni Ravennati directa, et Registrum ad regen-
 dam Ecclesiam satis utile. Hic constituit ut Anti-
 phona cantaretur quæ vocatur *Introitus* ad mulcen-
 dum audientium animos, deinde *Kyrie eleison* a
 clero novies decantari, et post amplum *Graduale* et
Alleluia, excepto in septuaginta diebus in quibus
 tractus instituit decantandos; post evangelium
 vero, dum oblationes offeruntur, Offertorium decan-
 tati, et post factionem eucharistiæ postquam
 communicaverint communionem. Hic idem addidit
 in Canone *Diesque nostros in tua pace disponas*. Et
 ut oratio Dominica a sacerdote super eucharistiam
 alta voce decantaretur. Hic idem instituit ut a sep-
 tuagesima usque in Pascha non cantetur *Alleluia*,
 et ut in matutinali synaxi festiva octo tantum can-
 tarentur responsoria, et sequeretur Ambrosianum,
 et in quotidiana duo tantum. Et a presbytero dice-
 retur *Deus, in adjutorium meum*, qui est centesimus
 octavus decimus psalmus. Quam vero sit honestis-

(60) Scilicet apud Livie macellum in Exquilino, ut constat.